

Roş Aşana ve Yom Kipur'un nesini seviyorsunuz?

Roş Aşana ve Yom Kipur, Yahudiliğın Yüksek Bayramları olarak kabul edilir, çünkü bu bayramlarda yaşam ve ölümlle ilgili sorular müzakere edilir. Yahudi Yeni Yılı ve Kefaret Günü'nde okunan bir duada "Kim yaşayacak ve kim ölecek?" diye sorulur. Bu "huşu uyandıran günler" bir yargı zamanı olarak anlaşılır. Düşünme, tövbe etme, iyi niyet ve oruç tutma zamanıdır. Bunun nesi çekici olabilir ki?

Sonbaharda Roş Aşana ve Yom Kipur'u kapsayan Dini Bayramlar, geçmişe bakış ve iç gözlemlle karakterize edilen ruhani bir sürecin doruk noktasıdır. Bir önceki Elul ayının başlangıcında başladığı için kırk güne yayılır: Her gün şofar çalınmaya başlanır: koç boynuzunun karanlık ve arkaik sesi, şimdi iç muhasebe ve tövbe zamanı olduğunu hatırlatır. Dindar Yahudiler bu zamanda "Selihot", yani geçen yılın suçları, günahları ve ihmalleri için Tanrı'dan af dileyen özel dualar ederler. Ne de olsa Roş Aşana, 1 Tişri'de yeni bir yılın başlangıcına işaret eder ve takvim değişiklikleri, önceki ayları nasıl geçirdiğimizi ve her şeyin gerçekten bu kadar başarılı olup olmadığını sorgulamak için bir fırsattır.

Yılın bu zamanı ciddi bir ruh hali ile karakterize edilmesine rağmen, Roş Aşana çok neşeli bir şekilde başlar. İlk olarak Kiduş, şarabın kutsanması ve Yeni Yıl için dilekleri ifade eden çeşitli sembolik yemeklerle açılan şenlikli bir akşam yemeği ile kutlanır. Diğer tatiller için örülmüş uzun ekmekler olan chalot, artık dairesel - böylece gelecek yıl "yuvarlak", mükemmel bir yıl olacak. Yılı "tatlı" kılmak için elma dilimleri bala batırılır. Pek çok hayır ümidi taşıyan nar taneleri ve bereket dilemeyi ifade eden diğer meyve ve sebzeler de yenir. Akraba ve arkadaşlara posta, e-posta veya sohbet yoluyla yeni yıl tebrikleri de gönderilir.

Roş Aşana'dan Yom Kipur'a kadar olan dönem bir yargı dönemi olarak kabul edilir. Geleneksel inanca göre Tanrı bu dönemde yargılama yapar: Dünyadaki tüm varlıklar Roş Aşana'da Tanrı'nın huzuruna çıkar ve davranışları, eylemleri ve ihmalleri açısından sınanır. Talmudik bir hikâyeye göre, Tanrı'nın önünde üç kitap açılır: biri doğrular, biri iflah olmaz kötüler ve biri de bu iki kutup arasında bir yerde bulunan insanlar içindir. Tamamen doğru olanlar hemen yaşam için, tamamen kötü olanlar ise felaket ve ölüm için yazılırlar. Öte yandan, muhtemelen hepimizi kapsayan ortalama bir gruba bir erteleme verilecektir: onların yargısı Yom Kipur'un sonuna kadar verilmeyecektir. Arada, dua ve davranış değişiklikleriyle teraziye kendi lehimize çevirmeye çalıştığımız "On Tövbe Günü" yer alır. Bu dönemin temel kavramı "tövbe" (İbranice: teşuva) olup, kişinin kendi hatalarının farkına varma süreci, değişme isteği ve eski davranış kalıplarının fiilen bir kenara bırakılması anlamına gelir.

Tişri'nin 10'u Yom Kipur'dur (Kefaret Günü) ve iki düzeyde uzlaşma sağlanmalıdır: a) Tanrı ile benim aramda ve b) diğer insanlarla benim aramda. Mişna (Yoma 8:7) şöyle der:

"İnsanın Tanrı'ya karşı işlediği günahların kefareti Kefaret Günü'nde ödenir. Kefaret Günü, insanın komşusuna karşı işlediği günahlar için, komşusunun affını elde edene kadar kefarettir olmaz."

On Tövbe Günü boyunca ruhani atmosferin yoğunluğu artar, ancak dualar kişiler arası ilişkilerde meydana gelen hasarı iyileştiremez. Bu zor adımı Tanrı'ya havale etmek mümkün değildir. Herkes kendi kırdığı insanlara gitmeye ve uzlaşma aramaya çağrılır. Yom Kipur'da Tanrı'nın huzuruna çıkıp bağışlanma dilemeden önce bu yapılmalıdır.

Dini Bayramlar sırasında sinagogda beyaz renk hâkimdir: Tora perdesi (Paroheet), Tora cüppeleri ve okuma masasının örtüsü beyazdır ve Yom Kipur'da insanlar Yeşaya (İşaya) 1:18'deki umudu ifade etmek için tamamen beyaz giyinirler: "Günahlarınız kıpkırmızı olsa da, kar gibi beyaz olacaklar". Tevrat'ta Yom Kipur, öncelikle katı bir oruç günü olarak anlaşılan bir ölüm günü (Lev. 23:27) olarak tanımlanır. Bu, her türlü yiyecek ve içecekten (sağlık nedenleriyle gerekli olmadıkça), duş almaktan, kozmetik ürünlerden ve cinsel ilişkiden uzak durmayı içerir. Yom Kipur'un şafağından önce son bir yemekten sonra, birçok kişi sinagoga gider ve burada ünlü Kol Nidre duası Kefaret Günü ayinini

açar. Sözcüklerin gücüyle ilgilenen ve bizi Tanrı'nın önünde aceleyle verilen sözlerden kurtarmayı amaçlayan Aramice bir metindir. Bu günün litürjik dramı, hazır bulunanları birçok iniş çıkışa sürükleyen eski, dokunaklı melodisiyle başlar ve ancak ertesi akşam Yom Kipur'un sonundaki Havdala töreniyle çözülür.

Amida'nın ana duası, On Tövbe Günü boyunca özel eklerle birlikte beş kez söylenir ve bir yıl boyunca iyi bir yaşam için kayıt olunması için yalvarılır. Bunu cemaatin birlikte söylediği suç itirafı ("Viduy") izler. Herkes kendi günahlarının sorumluluğunu üstlenmek zorunda olsa da, bunları birlikte itiraf etmek ve suçlarını kabul etmek için onlardan güç almak daha kolaydır. Öğleden sonraki ayinde, Dini Bayramların temalarını ele alan Yunus (Yona) Kitabı'nın okunması birçok kişi için önemli bir olaydır. Yunus Peygamber'in kendisinden çok uzakta olan Ninova halkına tövbe etmeleri için vaaz vermek istememesi ve onların cezalandırılmaya layık oldukları konusundaki ısrarı, adalet ve merhamet arasındaki zor dengeyi gündeme getirir. Adalet olmadan, yani kişinin kendi eylemleri için sorumluluğu ve suçların yaptırımını olmadan, dünya kanunsuzluğa ve zorbalığa batar. Öte yandan merhamet ve bağışlama olmadan yeni bir başlangıç ve değişim şansı da olmazdı.

Bazı cemaatler duaları sabahtan akşama kadar uzatır, böylece ibadet edenler tüm günü sinagogda geçirirler. Diğerleri ise öğleden sonra herkesin biraz dinlenebilmesi için ara verir veya bu süre zarfında Kefaret Günü metinleri üzerine Şiurim (öğrenme dersleri) sunar. Son dua Ne'ila bir kez daha yoğunluk kazanır, çünkü geleneksel inanca göre cennetin kapıları kapanmak üzeredir ve şimdi dua etmek için son fırsattır. Bu dua gün batımından sonra Şema Yisrael ("Duy İsrail, Ebedi, Tanrımız, Ebedi Birdir"), yedi kez "Ebedi Tanrı'dır" onayı ve uzun bir şofar sesiyle sona erer. Bunu "Şabatların Şabatı"na şarap, örgülü bir mum ve baharatlarla veda etmek için yapılan Havdala töreni izler. Böylelikle Yom Kipur bu şekilde neşeli bir şekilde sona erer ve oruç da hafif yiyecekler, meyveler ve içeceklerle yapılan ortak bir "lokma" ile sona erer. Sonunda herkes "Hatima Tova", yani "iyi bir yargının mühürlenmesi" dileğinde bulunur.

Yom Kippur'un bitiminden hemen sonra dikkatler yeniden, beş gün sonra başlayan Çardak Bayramı'na (Sukot) çevriliyor.